

Borba protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini prati i izvještava o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, zagovara strožije zakonske odredbe o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i jača kapacitete domaćih institucija u prevenciji i procesuiranju ovih predmeta.

Šta su to krivična djela počinjena iz mržnje?

Krivično djelo počinjeno iz mržnje krivično je djelo koje je motivirano netrpeljivošću prema određenim grupama u društvu. Kako bi krivično djelo bilo okvalificirano kao krivično djelo počinjeno iz mržnje, moraju biti ispunjena dva kriterija: 1) djelo mora biti propisano kao krivično djelo u krivičnom zakonu i 2) krivično djelo mora biti „motivirano predrasudom“. „Motivirano predrasudom“ znači da je počinilac izabrao žrtvu krivičnog djela na osnovu stvarne ili pretpostavljene „zaštićene karakteristike“. „Zaštićena karakteristika“ temeljna je karakteristika koja je zajednička za određenu grupu, kao što je rasa, religija, nacionalna pripadnost, jezik ili seksualna orijentacija. Krivično djelo počinjeno iz mržnje nije uvjetovano time da počinilac osjeća mržnju. Ono zahtijeva samo da je krivično djelo motivirano predrasudom. Krivično djelo počinjeno iz mržnje može biti u obliku oštećivanja imovine, napada, ubistva, ili bilo kojeg drugog krivičnog djela.

krivično djelo + predrasuda kao motiv = krivično djelo počinjeno iz mržnje

Krivična djela počinjena iz mržnje šalju snažnu poruku netrpeljivosti prema žrtvi i grupi kojoj ona pripada, koja može izazvati osjećaj nesigurnosti i nepovjerenja unutar zajednice. Pojedinačna krivična djela počinjena iz mržnje zahtijevaju posebnu pažnju jer, čak i ako su lakša po prirodi, ona nose sjeme potencijalnog sukoba, jer mogu eskalirati i dati povoda povećanim tenzijama u zajednici. Kada je počinjeno djelo,

za koje se sumnja da je krivično djelo počinjeno iz mržnje, efikasni odgovori lokalne zajednice uvjeravaju zajednicu da se poduzimaju odgovarajući koraci i da se razumije učinak takvog incidenta. Efikasno procesuiranje krivičnih djela počinjenih iz mržnje je važno, kako bi se poslala poruka da takva krivična djela neće biti tolerirana.

Krivična djela počinjena iz mržnje u BiH

Krivična djela počinjena iz mržnje u BiH često su usmjerena protiv sljedećih kategorija stanovništva i objekata:

- Povratničkih zajednica, koje su često izolirane i osjetljive. Krivična djela počinjena iz mržnje protiv ovih zajednica šalju snažnu poruku netrpeljivosti i izazivaju veliki strah i napetost.
- Vjerskih i sakralnih objekata, kao što su: crkve, džamije i groblja, kao i privatna imovina povratnika ili članova manjinskih zajednica.
- Pripadnika seksualnih manjina. Pripadnici ovih grupa izuzetno su osjetljivi na krivična djela počinjena iz mržnje; napadi se često dešavaju na javnim mjestima.
- Roma.

Krivična djela počinjena iz mržnje predstavljaju problem u svakom društvu, a posebno su veliki problem u društvima koja se oporavljaju od nasilnih sukoba. Misija tijesno suraduje s policijom, pravosudnim organima, lokalnim vlastima, organizacijama civilnog društva i drugim

međunarodnim organizacijama u BiH u svrhu prevencije, efikasnog procesuiranja i odgovarajućeg odgovora na krivična djela počinjena iz mržnje, također upućujući i javne osude.

Zakonodavni okvir

Važne izmjene i dopune odredaba Krivičnog zakona Republike Srpske i Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH usvojene su u 2010. godini, a odnose se na krivična djela počinjena iz mržnje i pružaju jaču zakonsku osnovu agencijama za provedbu zakona i pravosudnim organima da mogu vršiti odgovarajuće istrage i procesuirati krivična djela počinjena iz mržnje. Slične izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije BiH predložene su i očekuje se njihovo usvajanje. Ove izmjene i dopune predviđaju kvalificirane oblike određenih krivičnih djela, kao što su: ubistvo, silovanje i nanošenje teških tjelesnih povreda, ukoliko su motivirani predrasudom. Kada motiviranost predrasudom nije element bića krivičnog djela, ona bi trebala biti uzeta u obzir kao otežavajuća okolnost.

Potrebna je velika posvećenost organa za provedbu zakona i pravosudnih organa, kako bi se osiguralo da se krivična djela počinjena iz mržnje rješavaju na odgovarajući način. Misija je, u suradnji s Uredom OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Nacionalnom kontakt tačkom za borbu protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje u sklopu Ministarstva sigurnosti BiH, dala podršku procesu jačanja zakonodavnog okvira i dalje će nastaviti u pomaganju organima vlasti u osiguravanju njegove primjene.

Uloga Misije

Misija pomaže organima vlasti i civilnom društvu da se bore protiv incidenata motiviranih mržnjom i krivičnih

djela počinjenih iz mržnje na brojne načine, uključujući i sljedeće:

- Praćenje i izvještavanje o incidentima motiviranim mržnjom u cijeloj BiH, kao i praćenje i izvještavanje o odgovorima lokalnih vlasti i civilnog društva na takva djela.
- Zagovaranje zakonodavne reforme, kako bi se pooštrile odredbe o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i promovirala njihova efikasna primjena, kroz omogućavanje vođenja diskusija unutar pravne zajednice.
- Jačanje institucionalnih kapaciteta agencija za provedbu zakona i organa pravosuđa. Misija je surađivala s ODIHR-om i Ministarstvom sigurnosti BiH na realiziranju programa obuke službenika agencija za provedbu zakona u 2009. godini, i daje podršku inicijativi za uvrštavanje specijalizirane obuke o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje u nastavni plan i program za obuku policije. Slično se planira i za tužioce.
- Podizanje nivoa svijesti javnosti i općinskih organa vlasti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i primjerenim odgovorima na njih. Misija omogućava održavanje diskusije unutar zajednica kroz lokalne događaje i aktivnosti za podizanje nivoa svijesti. Publikacija ODIHR-a i OSCE-a *Razumijevanje krivičnih djela počinjenih iz mržnje: Priručnik za Bosnu i Hercegovinu* (dostupna na: www.oscebih.org) daje ključne informacije o konceptu krivičnih djela počinjenih iz mržnje i očekivanim odgovorima organa za provedbu zakona, pravosudnih organa i lokalnih organa vlasti.
- Promoviranje angažmana civilnog društva u rješavanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini pomaže BiH u ispunjenju obaveza, koje je ona preuzela kao država članica OSCE-a, kao i u napredovanju ka ostvarenju svog deklariranog cilja pridruživanja evroatlantskim integracijama, tako što jača sigurnost i stabilnost, putem završetka izgradnje mira unutar daytonskog okvira, i razvija inkluzivni politički diskurs i demokratski odgovorne institucije koje poštuju raznolikost, promoviraju konsenzus i poštuju vladavinu prava. Misija ima sveobuhvatan i integriran pristup putem svog prisustva na terenu, što odslikava naglasak na razvijanju kohezivnih zajednica i na pravovremenoj identifikaciji prepreka napretku.